

Տարեգրքի սույն բաժինն ընդգրկում է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության արտաքին առևտրի և վճարային հաշվեկշիռի վերաբերյալ տվյալները: Տարեգրքի նյութերի հիմքում ընկած են ԼՂՀ մաքսային վիճակագրության և վիճակագրական հաշվետվությունների տվյալները: Տարեգրքում բերվում են հետևյալ տվյալները.

- արտահանման և ներմուծման ծավալները՝ արժեքային արտահայտությամբ (ԱՄՆ դոլար),
- արտահանման և ներմուծման ծավալներն ըստ ապրանքների ծածկագրման և նկարագրման ներդաշնակեցված համակարգի բաժինների և խմբերի,
- արտահանման և ներմուծման կառուցվածքի դինամիկան:

Արտահանման ծավալներում ընդգրկված են ինչպես հայրենական արտադրության, այնպես էլ վերաարտահանված արտասահմանյան արտադրության ապրանքները, իսկ ներմուծման ծավալներում արտասահմանյան արտադրության ապրանքները, որոնք ներկրվել են հանրապետություն՝ ներսում սպառման և վերաարտահանման համար: Արտահանման և ներմուծման ծավալներում չեն ընդգրկված արժեթղթերը, շրջանառության մեջ գտնվող թղթադրամները և մետաղադրամները, դրամական ոսկին, հանրապետության տարածքով օտարերկրյա բեռների տարանցիկ փոխադրումները, ցուցահանդեսների և տոնավաճառների համար ուղարկված կամ ներկրված ապրանքները: Արտահանման ծավալները հաշվարկված են ՖՕԲ-գներով, իսկ ներմուծմանը՝ ՄԻՖ-ով (ներառյալ ապա-հովազրությունը և տրանսպորտային ծախսերը՝ մինչև ներմուծվող երկրի տարածք):

Ազգային դրամի վերահաշվարկումը ԱՄՆ-ի դոլարով կատարվել է համաձայն «Արցախբանկ»-ի ամենօրյա պաշտոնական փոխարժեքի:

Ապրանքների արտահանման և ներմուծման հաշվառումը կատարվել է համաձայն ԱՊՀ-ի արտաքին տնտեսական գործունեության ապրանքների անվանակարգության դասակարգչի, մշակված ապրանքների դասակարգման և նկարագրման ներդաշնակեցված համակարգի 6-անիշ և Եվրոպական միության 8-անիշ (կոմբինացված անվանակարգության) ծածկագրման հիման վրա:

Արտահանման և ներմուծման ծավալների բացակայության կամ շատ փոքր ծավալների դեպքում աղյուսակներում օգտագործվել է 0 նիշը:

Քանի որ աղյուսակներում տվյալները բերված են ստորակետից հետո մեկ նիշով, հնարավոր է, որ հանրագումարներում լինեն 1-3 տասնորդականի անճշտություններ: Դրանք թվերի կլորացման արդյունք են:

Վճարային հաշվեկշիռն իրենից ներկայացնում է վիճակագրական հաշվետվություն, որում համակարգված տեսքով արտագրվում են ամփոփ տվյալներ հաշվետու ժամանակաշրջանում (ետևյալ, տարի) ԼՂՀ արտաքին տնտեսական գործառնություններն այլ երկրների և միջազգային կազմակերպությունների հետ: Տնտեսական բնույթի գործառնությունները, որոնք կատարվում են ԼՂՀ ռեզիդենտների՝ և ԼՂՀ ոչ ռեզիդենտների միջև, իրականացվում են ապրանքների և ծառայությունների, եկամուտների հոսքերի, ընթացիկ տրանսֆերտների տեսքով, ինչպես նաև գործառնություններ, որոնք կապված են ֆինանսական պահանջների և պարտավորությունների հետ: Վճարային հաշվեկշիռը կազմված է երկու հիմնական հաշիվներից՝ ընթացիկ և կապիտալի ու ֆինանսական: Ընթացիկ հաշվում գրանցվում են ապրանքների, ծառայությունների, եկամուտների և ընթացիկ տրանսֆերտների հետ կա-տարված գործառնությունները, իսկ կապիտալի և ֆինանսական հաշվում ֆինանսական ակտիվների ու պարտավորությունների շարժը, ինչպես նաև՝ կապիտալ տրանսֆերտները: Մեթոդաբանական առումով ընթացիկ հաշվի մնացորդը բացար-ձակ մեծությամբ, հակառակ նշանով պետք է հավասար լինի կապիտալի և ֆինանսական հաշվի մնացորդին, սակայն իրականում միշտ առաջանում են տարբերություններ, ինչը միջազգային պրակտիկայում ընդունված է անվանել «սխալների և բացթողումների» հողված:

Վճարային հաշվեկշիռը կառուցվում է հաշվապահական հաշվառման հետևյալ սկզբունքով. ամեն մի գործառնություն գրանցվում է կրկնակի՝ որևէ հաշվի կրեդիտում և մեկ այլ հաշվի դեբետում, ընդ որում ակտիվային հաշվի ավելացումը գրանցվում է դեբետում, իսկ նվազումը՝ կրեդիտում, պասիվային հաշվի ավելացումը գրանցվում է կրեդիտում, իսկ նվազումը՝ դեբետում: Կրկնակի գրանցման մեթոդի կիրառման պատճառն այն է, որ, որպես կանոն, տնտեսական գործառնություններն իրենցից ներկայացնում են տնտեսա-կան արժեքների փոխանակում: Տարեգրքի նյութերի հիմքում ընկած են ԼՂՀ մաքսային վիճակագրության, բանկային և ֆինանսական համակարգերի, կազմակերպությունների վիճակագրական հաշվետվությունների տվյալները: Որոշ ցուցանիշներ ստացվել են գնահատականների միջոցով:

ԼՂՀ վիճակագրությունը ԼՂՀ վճարային հաշվեկշիռն առաջին անգամ կազմել է 1999 թվականի համար:

Վճարային հաշվեկշիռի տվյալների հավաքագրման հիմնական աղբյուրներն են՝

Ընթացիկ հաշիվ

- ապրանքների գծով արտաքին առևտրի վիճակագրությունը, որը ստացվում է մաքսային վիճակագրու-թյան և վիճակագրական հաշվետվությունների տվյալների հիման վրա: Ներմուծման վերաբերյալ տվյալները ներառում են նաև օտարերկրյա օգնությունը և նվերներ ապրանքների տեսքով, որոնք ստացվել են ԼՂՀ ռեզի-դենտների կողմից,
- ծառայությունների գծով տարբեր տրանսպորտային, կապի, ֆինանսական և այլ կազմակերպու-թյուններից ստացված հաշվետվությունների տվյալները,
- եկամուտների գծով՝ սեզոնային և այլ ծառայողների փոխանցումների վերաբերյալ տվյալները, հիմնականում հիմք ընդունելով վիճակագրական հաշվետվությունների արդյունքները: Միաժամանակ, ԼՂՀ ֆինանսների նախարարությունից և բանկային համակարգից ստացված պետական պարտքի սպասարկման վերաբերյալ տվյալները:

• ընթացիկ տրանսֆերտների գծով մարդասիրական օգնությամբ ստացված բեռների և դրամաշնորհների մասին տվյալները, ստացված ԼՂՀ սոցապ նախարարությունից, ինչպես նաև հասարակական կազմակերպություններից:

Ֆինանսական հաշվի գծով տվյալները հավաքագրվում են հիմնականում ԼՂՀ ֆինանսների նախարարությունից, բանկային համա-կարգից և օտարերկրյա ներդրումներով կազմակերպություններից:

* ԼՂՀ ռեզիդենտ է համարվում ֆիզիկական անձը, տնային տնտեսությունը, ցանկացած իրավաբանական անձ (ձեռնարկությունը) կամ ԼՂՀ տարածքում գործող որևէ այլ կազմակերպությունը, որի մշտական գտնվելու վայրը (ֆիզիկական անձանց համար՝ բնակման վայրը) կամ տնտեսական գործունեության շրջանը հանդիսանում է ԼՂՀ:

170. ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎՃԱՐԱՅԻՆ ՀԱՇՎԵԿՇԻՌԸ 1999 թվականին

(հազ. ԱՄՆ դոլար)

	1999
A. ԸՆԹԱՅԻՆ ՀԱՇՎ Վ առանց E խմբի	-5433.86
Ապրանքներ:	
Կրեդիտ	2348.70
Արտահանում ՖՕԲ	2348.70
Այլ	0.00
Ապրանքներ:	
Դեբետ	-24625.44
Ներմուծում ՖՕԲ	-24625.44
Այլ	0.00
Հաշվեկշիռն ապրանքների գծով	-22276.74
Ծառայություններ:	
Կրեդիտ	411.60
Տրանսպորտային	24.47
Այլ	387.13
Ծառայություններ:	
Դեբետ	-3185.37
Տրանսպորտային	-1052.21
Այլ	-2133.16
Հաշվեկշիռն ապրանքների և ծառայությունների գծով	-25050.50
Եկամուտներ:	
Կրեդիտ	277.26
Եկամուտներ:	
Դեբետ	0.55
Հաշվեկշիռն ապրանքների, ծառայությունների և եկամուտների գծով	-24772.69
Ընթացիկ տրանսֆերտներ:	
Կրեդիտ	19469.37
Ընթացիկ տրանսֆերտներ:	
Դեբետ	-130.53
B. ԿԱՊԻՏԱԼԻ ՀԱՇՎ Վ առանց E խմբի	7860.53
Կապիտալի հաշիվ:	
Կրեդիտ	7860.53
Կապիտալի հաշիվ:	
Դեբետ	0.00
Ընդամենը խումբ A+B	2426.67
C. ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎ Վ, առանց E խմբի	-2077.87
Ուղղակի ներդրումներ արտասահման	-0.19
Ուղղակի ներդրումներ արտասահմանից	2368.62

	1999
Պորտֆելային ներդրումային ատիվներ	-186.92
Լապիտալի արժեթղթեր	0.00
Պարտքի արժեթղթեր	-186.92
Պորտֆելային ներդրումային պարտավորություններ	0.00
Լապիտալի արժեթղթեր	0.00
Պարտքի արժեթղթեր	0.00
Ակտիվներ այլ ներդրումներից	-39155.09
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	0.00
Պետական կառավարման մարմիններ	-26541.59
Բանկեր	-1745.48
Այլ հատվածներ	-10868.03
Պասիվներ այլ ներդրումներից	34895.70
Դրամավարկային կարգավորման մարմիններ	0.00
Պետական կառավարման մարմիններ	16153.19
Բանկեր	492.07
Այլ հատվածներ	18250.43
ԸՆԴԱՄԵՆԸ, խումբ A-ից մինչև C	348.80
D.ՍԽԱԼՆԵՐ և ԲԱՅԹՈՂՈՒՄ ՆԵՐ ՄԱՔՈՒՐ	-348.80
Ընդամենը , խումբ A-ից D (ԸՆԴԱՆՈՒՐ ՀԱՇՎԵԿՇԻՌ)	0.00
E Ֆինանսական հոդվածներ	0.00
Ռեզերվային ակտիվներ	0.00
Ֆոնդի վարկի օգտագործում	0.00
Հատուկ ֆինանսավորում	0.00

171. ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՐԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱՀԱՆՈՒՄԸ, ՆԵՐՄՈՒԾՈՒՄՆ ԸՍՏ ԱՊՐԱՆՔԱՄԱԲԵՐԻ 1999 թվականին

(հազ. ԱՄՆ դոլար)

	Արտահանում	Ներմուծում
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	2348.7	25651.5
այդ թվում՝		
Կենդանի կենդանիներ և կենդանական ծագման արտադրանք	107.9	435.5
Բուսական ծագման արտադրանք	519.5	3507.9
Յուղեր և ճարպեր	0.0	402.5
Պատրաստի սննդի արտադրանք	158.2	3033.8
Հանքահումքային մթերքներ	83.0	7660.8
Քիմիական արտադրության ապրանքներ	1.1	1949.0
Պլաստմասսա, կաուչուկ, ռետին	4.4	252.9
Կաշի, մորթի և դրանցից իրեր	2.1	24.5
Փայտ և փայտյա իրեր	49.2	124.4
Թուղթ և թղթյա իրեր	-	251.3
Մանածագործական իրեր	23.0	1393.4
Կոշկեղեն, հովանոցներ, գլխարկներ	0.6	763.8
Իրեր քարից, գիպսից, ցեմենտից. ապակի և դրանից իրեր	279.0	643.4
Թանկարժեք և կիսաթանկարժեք քարեր, թանկարժեք մետաղներ և դրանցից իրեր	776.8	792.0
Ոչ թանկարժեք մետաղներ և դրանցից պատրաստված իրեր	87.7	164.5

	Արտահանում	Ներմուծում
Մեքենաներ, սարքավորումներ և մեխանիզմներ	89.3	1566.0
Վերգետնյա, օդային և ջրային տրանսպորտի միջոցներ	8.3	230.7
Սարքեր և ապարատներ	-	25.3
Տարբեր արդյունաբերական ապրանքներ	158.6	2428.8
Արվեստի ստեղծագործություններ, հնաոճ իրեր	-	0.8

172. ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱՀԱՆՈՒՄԸ ԵՎ ՆԵՐՄՈՒԾՈՒՄԸ 1999 թվականին

(տոկոսներով ընդամենի նկատմամբ)

	Արտահանում	Ներմուծում
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	100.0	100.0
Կենդանի կենդանիներ և կենդանական ծագման արտադրանք	4.6	1.7
Բուսական ծագման արտադրանք	22.1	13.7
Յուղեր և ճարպեր	0.0	1.6
Պատրաստի սննդի արտադրանք	6.7	11.8
Հանքահումքային մթերքներ	3.5	29.9
Քիմիական արտադրության ապրանքներ	0.0	7.6
Պլաստմասսա, կաուչուկ, ռետին	0.2	1.0
Կաշի, մորթի և դրանցից իրեր	0.1	0.1
Փայտ և փայտյա իրեր	2.1	0.5
Թուղթ և թղթյա իրեր	-	1.0
Մանածագործական իրեր	1.0	5.4
Կոշիկներ, հովանոցներ, գլխարկներ	0.0	3.0
Իրեր քարից, գիպսից, ցեմենտից, ապակի և դրանցից իրեր	11.9	2.5
Թանկարժեք և կիսաթանկարժեք քարեր, թանկարժեք մետաղներ և դրանցից իրեր	33.1	3.1
Ոչ թանկարժեք մետաղներ և դրանցից պատրաստված իրեր	3.7	0.6
Մեքենաներ, սարքավորումներ և մեխանիզմներ	3.8	6.1
Վերգետնյա, օդային և ջրային տրանսպորտի միջոցներ	0.4	0.9
Սարքեր և ապարատներ	-	0.1
Տարբեր արդյունաբերական ապրանքներ	6.8	9.5
Արվեստի ստեղծագործություններ, հնաոճ իրեր	-	0.0

173. ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍՏԱՑԱԾ ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

(հազ. ԱՄՆ դոլար)

Ապրանքախմբի անվանումը	1995	1996	1997	1998	1999
Ընդամենը	341.2	375.5	488.2	483.9	205.4
Անասնաբուծության և բուսաբուծության ծագում ունեցող սննդարդյունաբերության արտադրանք	17.0	21.8	60.4	19.1	23.3
Փայտեղեն և նրանից պատրաստված արտադրանքներ	-	-	-	0.8	-
Քիմիական արդյունաբերության և նրան առնչվող ճյուղերի արտադրանքներ	-	-	0.3	-	-
Նոր կոշիկ	35.0	0.2	41.2	-	-
Հագուստեղեն, գլխարկներ, հովանոցներ	14.4	2.0	0.7	3.8	-
Մանկական գուլպաներ	0.4	-	-	23.8	-

ԼՂՀ վիճակագրական տարեգիրք

Ապրանքախմբի անվանումը	1995	1996	1997	1998	1999
Ապարատներ և սարքեր	29.2	58.8	6.3	150.5	22.5
Մեքենաներ, սարքավորումներ և մեխանիզմներ	24.8	17.9	62.3	130.3	83.0
Դեղորայք և բժշկական տարբեր ապրանքներ	151.1	199.7	130.5	54.0	53.1
Ջանազան արդյունաբերական ապրանքներ	17.7	-	0.3	19.2	-
Տարբեր տեսակի ապրանքներ	21.6	75.3	186.4	82.4	23.5